NOVARA
CONSULTING GROUP

This document was translated from English by machine and may contain mistakes. The English original is at https://www.novaracg.com/2026/06/14/the-fifth-parameter-issue-006-representation-is-not-governance/.

BEŞİNCİ PARAMETRE: Sayı 006: Temsiliyet Yönetişim Değildir

Heather Grizzle · June 14, 2026

Representation matters, but it is not governance. Why a seat at the table does not deliver accountability in accessibility innovation.

Erişilebilirlik İnovasyonundaki En Yaygın Hata

Erişilebilirlik hareketleri nesiller boyunca temsiliyet için mücadele etmiştir. Talep hem basit hem de derin olmuştur: bizsiz bize dair hiçbir şey olmaz. Karar alma süreçlerinden tarihsel olarak dışlanan topluluklar, yalnızca masada bir koltuk değil, hayatlarını şekillendiren politikalar, teknolojiler ve kurumlar üzerinde anlamlı bir etki aramıştır. Erişilebilirlik alanlarında bu özlem, onlarca yıl önce olduğu kadar bugün de geçerliliğini korumaktadır. Deaf bireyler, dil erişimi konusundaki tartışmalarda temsil edilmeyi hak eder. Engelli bireyler, engellilik politikası tartışmalarında temsil edilmeyi hak eder. Teknolojiden etkilenen topluluklar, bu teknolojinin tasarımı ve uygulanmasına ilişkin kararlarda temsil edilmeyi hak eder. Ancak bir noktada, ince ama sonuçları ağır bir yanlış anlama ortaya çıkmıştır. Temsiliyet, gerekli olmakla birlikte, giderek yönetişimle karıştırılmaktadır.

Bu ayrım akademik görünebilir, ancak sonuçları pratiktir. Temsiliyet, kimin mevcut olduğu sorusuna cevap verir. Yönetişim, kimin hesap verebilir olduğu sorusuna cevap verir. Temsiliyet katılımla ilgilidir. Yönetişim denetimle ilgilidir. Temsiliyet, aksi takdirde eksik kalacak bakış açılarını sürece dahil eder. Yönetişim, kararların değerlendirildiği, sorgulandığı, izlendiği ve düzeltildiği yapıları oluşturur. Bu iki kavram birbiriyle ilişkilidir, ancak birbirinin yerine geçmez. Bir sistem temsil edici olduğu halde kötü yönetilebilir. Bir teknoloji, topluluk seslerini içerdiği halde şeffaflıktan yoksun olabilir. Bir kuruluş, kültürel açıdan özgün olduğu halde anlamlı hesap verebilirlik mekanizmaları olmadan faaliyet gösterebilir.

Bu karışıklık, özellikle teknolojik değişim dönemlerinde belirgin bir şekilde görülür. Yeni erişilebilirlik teknolojileri sıklıkla meşruiyetlerini temsiliyet üzerinden

aramaktadır. Danışma kurulları oluşturulur. Topluluk üyelerine danışılır. Yaşanmış deneyime sahip bireyler liderlik rollerine getirilir. Bu gelişmeler genellikle olumludur ve çoğu zaman çoktan gerçekleşmesi gerekenlerdir. Sorun, bunların varlığının yönetişimin başlangıcı değil de sonu haline gelmesiyle ortaya çıkar. Temsiliyet, yönetişimle ilgili kaygıların zaten ele alındığına dair bir kanıt haline gelir. Denetim, risk yönetimi, şeffaflık, çıkar çatışmaları, tedarik standartları ve hesap verebilirlikle ilgili sorular, doğru kişilerin odada bulunduğu görüldüğü için daha az acil olarak görülür.

Bu tür varsayımlar, yönetişimin amacını yanlış anlamaktadır. Yönetişim tam olarak iyi niyetin yeterli olmaması nedeniyle var olur. Tarih boyunca kurumsal başarısızlıklar, nadiren tüm katılımcıların dürüstlükten yoksun olması nedeniyle gerçekleşmiştir. Daha çok, yetersiz kontrol, güvence veya düzeltme mekanizmalarından yoksun sistemlerden kaynaklanır. Topluluklar liderlere güvenir. Kuruluşlar uzmanlara güvenir. Hükümetler yüklenicilere güvenir. Ancak güven tek başına hata olasılığını ortadan kaldırmaz. Yönetişim, iyi niyetli aktörlerin bile hatalı kararlar alabilmesi, riskleri gözden kaçırabilmesi veya hemen görünmeyen teşviklerden etkilenebilmesi nedeniyle vardır.

Erişilebilirlik sektörü bu gerçekliklerden muaf değildir. Aslında, bunlara karşı özellikle savunmasız olabilir. Erişilebilirlik çalışmaları sıklıkla misyon odaklıdır. Katılımcılar çoğu zaman tarihsel olarak yeterince hizmet alamamış nüfuslar için sonuçları iyileştirme konusunda gerçek bir arzuyu paylaşır. Bu tür bağlılıklar takdiri hak eder. Ancak misyon odaklı ortamlar kendi kör noktalarını yaratabilir. Paylaşılan değerler şüpheciliği azaltabilir. Topluluk ilişkileri zor soruları caydırabilir. Eleştiri, sorgulama yerine muhalefet olarak yorumlanabilir. Zamanla, kuruluşlar hesap verebilirliğin kanıtı olarak itibara güvenmeye başlayabilir. Güven, sürekli kazanılması gereken bir şey olmaktan çıkıp varsayılan bir şey haline gelir.

> Güven, yönetişimi güçlendirmeli, onun yerine geçmemelidir.

Yapay zeka bu zorlukları büyütmektedir. Erişilebilirlik teknolojileri daha karmaşık hale geldikçe, kurumlar verimlilik, ölçeklenebilirlik ve yenilik vaat eden çözümleri benimseme konusunda artan bir baskıyla karşı karşıya kalmaktadır. Tedarikçiler meşruiyet arar. Hükümetler modernleşme arar. Topluluk kuruluşları, ortaya çıkan sistemler üzerinde etki sahibi

olmayı arar. Bu ortamda, temsiliyet sıklıkla güvenilirliğin görünür ve çekici bir işareti haline gelir. Topluluk katılımıyla ilişkilendirilen bir teknoloji daha güvenli görünür. Saygın savunucuların yer aldığı bir proje daha inandırıcı görünür. Ancak bu göstergelerin hiçbiri en önemli yönetişim sorularına cevap vermez. Zarar meydana geldiğinde kim hesap verecek? Hangi denetim mekanizmaları mevcut? Riskler nasıl tespit edilip azaltılıyor? Dağıtıma hazır olmayı hangi standartlar belirliyor? Sistemler başarısız olduğunda etkilenen topluluklar nasıl bilgilendiriliyor?

Bu sorular, daha az görünür oldukları için temsiliyet tartışmalarından sıklıkla daha az ilgi görür. Yönetişim nadiren heyecan yaratır. Denetim çerçeveleri konferans açılış konuşmalarına ilham vermez. Tedarik standartları manşetlere çıkmaz. Hesap verebilirlik mekanizmaları çoğu zaman dönüştürücü değil, idari olarak görülür. Ancak yönetişim, yeniliklerin aldıkları güvene layık kalıp kalmadığını belirler. Hesap verebilirlikten yoksun temsil edici bir sistem kayıtsızlığa düşebilir. Denetimden yoksun yenilikçi bir sistem zararlı hale gelebilir. Şeffaflıktan yoksun güvenilir bir sistem kötüye kullanıma açık hale gelebilir.

Bu nedenle erişilebilirlik yeniliğinin karşı karşıya olduğu zorluk, temsiliyetin önemli olup olmadığı değildir. Önemlidir. Zorluk, temsiliyetin hiçbir zaman yerine getirmek üzere tasarlanmadığı görevleri yerine getirmesinin istenip istenmediğidir. Temsiliyet, denetimin yerini alamaz. Temsiliyet, şeffaflığın yerini alamaz. Temsiliyet, hesap verebilirliğin yerini alamaz. Topluluklar, kendi deneyimlerini anlayan liderleri hak eder, ancak aynı zamanda bu liderlerden bağımsız olarak kararları değerlendirebilecek kurumları da hak eder. Güven, yönetişimi güçlendirmeli, onun yerine geçmemelidir.

Erişilebilirliğin geleceği, büyük olasılıkla bu iki fikri aynı anda kavrayabilme yeteneğimize bağlı olacaktır. Topluluklar temsil edilmelidir. Topluluklar ayrıca, otorite pozisyonlarını kimin işgal ettiğinden bağımsız olarak etkili kalan yönetişim yapıları tarafından korunmalıdır. Temsiliyet, seslerin duyulmasını sağlar. Yönetişim, gücün hesap verebilir kalmasını sağlar. Biri diğeri olmadan eksik bir sistem ortaya çıkarır.

Bu, yapay zeka çağında erişilebilirlik yeniliğinin en önemli dersi olabilir. Artık soru, toplulukların masada bir koltuğa sahip olup olmadığı değildir. Soru, masanın kendisinin şeffaflığı, hesap verebilirliği ve sorumlu yönetimi sağlayacak şekilde tasarlanıp tasarlanmadığıdır. Temsiliyet bize kimin konuştuğunu söyler. Yönetişim ise bize, kimse izlemiyorken sisteme güvenilip güvenilemeyeceğini söyler.

TEMSİL VE YÖNETİŞİM

Temsil, kimin mevcut olduğu sorusunu yanıtlar. Yönetişim ise kimin hesap verebilir olduğu sorusunu yanıtlar.

TİPS

Know something about a sign language AI system that the public should know? Send it to tips@novaracg.com. Every tip is read by me and kept confidential. If you work in the UK, writing to us is not by itself a protected disclosure under the Public Interest Disclosure Act 1998, so before you share employer information, check your options with Protect (protect-advice.org.uk), the free whistleblowing advice line.

SUPPORT NCG

NCG does this work without vendor money, so our findings stay ours. If it has been useful to you, you can support NCG's independent work here. NCG is a for-profit company, not a charity. Contributions are not tax-deductible and buy no service or influence.

Nasıl alıntılanır

Grizzle, H. M. (2026, June 14). BEŞİNCİ PARAMETRE: Sayı 006: Temsiliyet Yönetişim Değildir. Novara Consulting Group. https://www.novaracg.com/tr/2026/06/14/the-fifth-parameter-issue-006-representation-is-not-governance/